

СТАНОВИЩЕ

от доц. Емилия Бориславова Петрова, доктор, Институт по експериментална морфология, патология и антропология с музей – БАН, член на Научно жури, определено със Заповед № НО-05-05-12/21.10.2025 г. на Директора на ИЕМПАМ

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по научна специалност „Паразитология и инвазионни болести на животните и човека“, професионално направление 6.4. Ветеринарна медицина, област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, обявен в ДВ бр. 81/03.10.2025 г. за нуждите на секция „Експериментална паразитология“ в ИЕМПАМ-БАН

В настоящия конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ са подадени документи от един кандидат – д-р Мариана Станчева Панайотова-Пенчева, доктор, доцент в секция „Експериментална паразитология“ в ИЕМПАМ. Приложените материали за участие в конкурса са в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане и вътрешните правилници на ИЕМПАМ-БАН. Изискуемата документация е представена в пълен обем.

Мариана Панайотова-Пенчева завършва с отличен успех висшето си образование през 1995 г. във Висш институт по зоотехника и ветеринарна медицина – гр. Стара Загора, специалност Ветеринарна медицина, с квалификация Доктор по ветеринарна медицина. Същата година е назначена като специалист – ветеринарен лекар към секция „Фауна и циркулация на паразитите“ в Институт по експериментална патология и паразитология – БАН. В периода 1995-2007 г. заема последователно длъжностите н.с. III ст. и н.с. II ст. в същия институт, а през 2007 г. е избрана за главен асистент. През 2009 г. Мариана Панайотова-Пенчева защитава успешно дисертационен труд и придобива ОНС „доктор“ по специалност „Паразитология и инвазионни болести на животните и човека“ (*Показател А*). През 2014 г. спечелва конкурс за доцент в секция „Експериментална паразитология“ в Институт по експериментална морфология, патология и антропология с музей, където работи и към момента. Общият трудов стаж на кандидата е повече от 30 години.

Доц. Мариана Панайотова-Пенчева е била хоноруван преподавател към катедра „Инфекциозна патология, технология и контрол на храните от животински произход“ на Факултета по ветеринарна медицина при Лесотехнически университет – София по дисциплините Паразитология (1998-2015 г.) и Болести по дивеча (2011-2015 г.).

Научните интереси на д-р Панайотова-Пенчева са в областта на ветеринарната медицина, предимно ветеринарно-медицинската паразитология. Тя провежда полеви, експериментални и теоретични разработки върху етиологията, епидемиологията, разпространението, патогенезата, патоморфологията и контрола на различни паразитози.

В научноизследователската си работа кандидатът прилага класически (паразитологична аутопсия, светлинна микроскопия, сканираща електронна микроскопия, рисуване на микроскопирани обекти и др.) и съвременни (компютърна морфометрия, PCR анализи, молекулярна филогенетика) методи.

Резултатите от научноизследователската дейност на доц. Панайотова-Пенчева от стартирането на академичната ѝ кариера са отразени в общо 106 публикации с общ импакт фактор (IF) 22.328 и индивидуален IF – 9.729.

В настоящия конкурс кандидатът участва с **54** публикации (11 по *Показател В* и 43 по *Показател Г*). От тях 13 са в издания с импакт фактор (общ IF: 11.855, индивидуален IF: 3.218). В 22 от публикациите кандидатът е водещ автор, от тях 3 са самостоятелни. Считам, че това показва личния ѝ принос в проведените научни изследвания и израстването ѝ като изследовател. Списъкът с цитиранията (*Показател Д*) включва **308** цитати на 51 публикации. От цитатите 168 са в научни издания, реферирани и индексирани в Web of Science/Scopus с IF/SJR, 56 са в дисертации и научни тези в чужбина. Публикациите и цитатите в настоящия конкурс не повтарят приложените за ОНС „Доктор“ и за заемане на академична длъжност „Доцент“.

Научните приноси на д-р Панайотова-Пенчева, изведени въз основа на представените за оценяване трудове, могат да бъдат систематизирани в пет тематични направления, които съответстват на специалността на обявения конкурс: **1)** Етиология и разпространение на паразитози; **2)** Епидемиология на паразитози; **3)** Имуניתет, патогенеза и патоморфология на паразитози; **4)** Контрол на паразитози; **5)** Пчелна патология и пчелни продукти.

Приноси с фундаментална стойност са изследванията върху паразитофауната при различни животински видове, морфологията, таксономията и развитието на паразити, както и върху епидемиологичните, патогенетични и патоморфологични особености на нозологични единици от паразитно естество. С научно-приложна насоченост са приносите, свързани с потенциално използване на генерираните морфометрични данни в паразитологичната диагностика, с терапията и профилактиката на паразитози при диви и екзотични животни, както и проучванията в областта на пчелната патология и използването на пчелите и пчелните продукти като биоиндикатори на околната среда.

По **първото** тематично направление се открояват следните приноси:

1. За първи път у нас е извършено проучване на белодробната хелминтофауна на дивата коза.
2. За първи път род *Neostongylus* е установен при диви животни в България.
3. За първи път видът *Protostrongylus cuniculorum* е установен като част от хелминтофауната на България и югоизточна Европа.
4. За първи път видовете *Spirocerca melesi*, *Filaroides martis* и *Sobolevingylus petrowi* са установени като част от хелминтофауната на България и югоизточна Европа.
5. Установен е първият случай на телазиоза при домашна котка от България.
6. Получени са оригинални данни относно генома на стомашни нематоди от вида *Graphidioides affinis*.
7. Установени са два нови рода - *Varestrongylus* и *Elaphostrongylus* и шест нови вида - *Muellerius tenuispiculatus*, *Protostrongylus hobmaieri*, *Protostrongylus rupicaprae*, *Protostrongylus cuniculorum*, *Varestrongylus sagittatus* и *Elaphostrongylus cervi* в паразитофауната на България.
8. Установени са нови гостоприемници за нематодите *Thelazia callipaeda* и *Protostrongylus caprae* и ново географско разпространение на *P. caprae*.
9. Разработен е оригинален метод за приготвяне на трайни микроскопски препарати за таксономични изследвания от инвазирана с протостронгилиди белодробна тъкан.

По **второто** тематично направление съществени приноси представляват:

1. Разработен е оригинален метод за количествена ларводиагностика на протостронгилиди при крайни гостоприемници.
2. За първи път е докладвано откриване на *Ehrlichia* spp. в кърлежи *Rhipicephalus sanguineus* от България, както и на *Rickettsia* spp. в кърлежи *Ixodes ricinus*, събрани от лисици от нашата страна.

Третото тематично направление обхваща следните приноси:

1. Установена е пряка зависимост на имунната реактивност на гостоприемника от стадия на развитие на зоонозия нематод *Trichinella spiralis*. Стимулиращ ефект на трихинелите е установен в ранните чревни и ранните мускулни стадии на тяхното развитие, а потискащ – в стадия на миграция.
2. Разработени са оригинални критерии за анализ и оценка на макроскопските и микроскопските промени при инвазирани с белодробни нематоди от сем. Protostrongylidae домашни и диви преживни животни и при инвазирани с *Metastrongylus* spp., *Ascarops strongylina* и *Macracanthorhynchus hirudinaceus* диви свине. За първи път са извършени проучвания и са публикувани данни относно белодробните патоанатомични промени при муфлони, инвазирани с протостронгилиди.

Четвъртото тематично направление обхваща анализ и систематизиране на литературните данни относно използваните алтернативни методи за контрол на паразитози, както и противопаразитни лекарства, техните дозировки и начини на третиране.

Принос в **пето** тематично направление е сравнително проучване върху болестите на медоносната пчела в България и Естония, при което и в двете страни са установени болестите вароатоза, нозематоза, американски гнилец и европейски гнилец. Основният причинител на нозематозата в Естония е *Nosema apis*, а в България *N. ceranae*.

Доц. Мариана Панайотова-Пенчева е ръководител на един успешно защитил докторант по научна специалност „Паразитология и инвазионни болести на животните и човека“ (*Показател Е*). От началото на академичната си кариера е била участник в 8 национални и 4 международни проекти и ръководител на 2 национални и 3 международни проекта (единият международен е текущ). Почти всички проекти са финансирани от Фонд „Научни изследвания“ и по ЕБР в рамките на сътрудничеството между БАН и чуждестранни научни и образователни организации (Литовската, Словашката и Естонската академии на науките). В настоящия конкурс по *Показател Е* кандидатът е включил участието си в 4 от горепосочените проекти (1 национален и 3 международни).

Д-р Панайотова-Пенчева участва регулярно в научни мероприятия у нас и в чужбина. Представила е 40 доклада и 25 постера на 49 научни форума. Рецензирала е 48 научни статии и проекти. Изготвила е 12 рецензии и становища по процедури за академична длъжност и ОНС „доктор“. Член е на Управителния съвет на Българското паразитологично дружество и на редакционната колегия на две международни списания – *Russian Journal of Parasitology* и *Journal of Zoological and Botanical Gardens*.

Представените материали по конкурса показват безспорно високата наукометрия на кандидата, с многократно надвишаване изискуемия минимум по всички показатели, както следва:

Група от показатели	Изискуеми точки	Точки на кандидата
А	50	50
Б	-	-
В	100	208
Г	200	264.5
Д	100	2520
Е	100	155
ОБЩО	550	3197.5

Заклучение

Въз основа на представените материали по конкурса считам, че доц. Мариана Панайотова-Пенчева напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и Правилника на ИЕМПАМ за заемане на академичната длъжност „професор“. Тя е изграден учен и специалист с ясно изразен профил в областта на обявения конкурс. Разработките ѝ имат фундаментална и научно-приложна стойност за развитието на ветеринарно-медицинската паразитология.

Предвид гореизложеното, с убеденост давам своята **положителна оценка** и препоръчвам на уважаемото Научно жури да предложи доц. **Мариана Станчева Панайотова-Пенчева** за избор на академичната длъжност „професор“ по научна специалност „Паразитология и инвазионни болести на животните и човека“, професионално направление 6.4. Ветеринарна медицина, област на висше образование 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина.

Изготвил становището: .....

доц. Емилия Петрова, доктор

16.02.2026 г.